

Vrhovi prijateljstva

Dobra ideja, slaba izvedba

✍ in 📷: Božidar Lavrič

Prihodnje leto bo minilo štirideset let, kar so se dr. Miha Potočnik, Karel Kuchar in Mario Lonzar v Beljaku dogovorili za Pot prijateljstva treh dežel. Pripravili so seznam tridesetih vrhov, na katere bi se bilo treba povzpeti: po deset v Sloveniji, na Koroškem in v Furlaniji - Julijski krajini. Od začetka devetdesetih let je seznam vrhov podvojen, izdan je bil nov vodnik/dnevnik z natančnejšimi opisi vzponov, vendar pa tudi zdaj opisi vzponov na vrhove zadoščajo komaj za »prvo silo«. Dokaz za opravljene vzpone je žig ali fotografija, nagrada za vseh šestdeset pa sta spominska značka in diploma. Gornik se lahko odloči tudi za skrajšano varianto: po deset vrhov iz vsake dežele. Tudi za te vzpone dobi diplomo in značko.

Moje izkušnje z Vrhovi prijateljstva

Vrhove prijateljstva sem začel obiskovati pred šestimi leti. Manjka mi jih le še šest: štirje v Furlaniji in dva na Koroškem. Seveda ni namen tega zapisa, da bi se hvalil z vrhovi, želim le zapisati nekaj kritičnih misli o problemih, na katere naleti gornik ob vzponih na nekatere izmed njih.

V Sloveniji po pravilu ni težav z dokazi o vzponih. Samo na Velikem špičju l. 1998 ni bilo žiga, zdaj pa so zadrego odpravili in žig zabetonirali poleg vpisne knjige na vrhu. Povsem drugače je v Italiji: od šestnajstih vrhov ni bilo žiga na devetih (sicer pa sta Visoka Ponca in Kanin pravzaprav tudi naša vrhova). V Avstriji od osemnajstih vrhov ni bilo žiga na šestih. Seveda je veljaven dokaz za vzpon na vrh tudi fotografija. Kaj pa, če hodiš sam in na vrhu ni nikogar, ki bi te fotografiral, konfiguracija terena pa ne dopušča fotografiranja s samosprožilcem? Problematični so tudi opisi nekaterih vzponov, pogoste so napačne navedbe časov, odstopanje je ponekod

znatno. Glede na oddaljenost nekaterih vrhov seveda ni vseeno, ali bo predvideni vzpon trajal debelo uro več, kot je bilo pričakovati glede na opis.

V Italiji in Avstriji so pota na splošno veliko slabše oskrbovana kot pri nas. Tako npr. oznaka »lahko« ne pomeni, da gre za lahek vzpon. Primer: vzpon na Rombon od sedla Prevala prek Ribežnov je označen kot zahteven, vzpon na Sernio v južnih Karnijskih Alpah pa kot lahek, čeprav so na tem vzponu od kože Grauzaria kar štiri mesta, na katerih je potrebno plezanje I. tež. stopnje, pa ni nikjer nobenih varoval. Tudi o Grossglocknerju bi se splačalo napisati nekaj besed, saj zaradi zahtevnosti prav gotovo ne sodi v ta izbor. Vrh je pač dostopen le z vodnikom, razen seveda za tiste izbranice, ki so se šolali za ledeniške ture. Poseben problem so tudi zaprte ali neoskrbovane koče, čeprav jih v dnevniku označijo kot redno oskrbovane (npr. Rif. Grauzaria). Za vzpone v Italiji in Avstriji se je treba še dodatno opremiti s kakovostnimi zemljevidi, saj so poti na vrhove veliko slabše označene kot naše, izbira priporočene je v dnevniku včasih čudna ali neprimerna, pogoste pa so tudi napake pri oštevilčenju.

Prepričan sem, da je okrogla obletnica Vrhov prijateljstva odlična priložnost, da ideji izpred štiridesetih let damo dodaten vzgon, že zaradi vstopa Slovenije v Evropsko Unijo. Jeseni bo srečanje treh dežel; mislim, da bi lahko PZS za osrednjo temo pogovorov izbrala prav Vrhove prijateljstva. Problem žigov na vrhovih bi lahko rešili tako, kot smo storili v Sloveniji: z žigi, zabetoniranimi v skalo na vrhu.

Preveriti bi morali kriterije ocen težavnosti posameznih vzponov in najti skupni imenovalec. Nujni so seveda dodatni opisi ob zahtevnejših vzponih: osebno varovanje, vrv, spremstvo vodnika ipd. Že dolgo visi v zraku vprašanje, kako poenotiti oznake poti. Pred časom sem predlagal, da bi tudi v slovenskih gorah poimenovanju poti dodali – tako kot Italijani – številčno označevanje. Zdaj, ko je register poti menda končan, to najbrž ne bi bil tako nerešljiv problem. Nujna bi bila tudi nova redakcija dnevnika

ka poti. Trojezičnost bi lahko za slovensko verzijo opustili, avtorje in voljo za izdajo samostojnega vodnika po Vrhovih prijateljstva pa imamo in založbo tudi.

Primer Crete Grauzarie

Kot primer neustrezno izbranega vrha naj navedem vzpon na Creta Grauzario. V 12. številki Planinskega vestnika, letnik 2001, je Marjeta Štrukelj opisala križe in težave svojega vzpona na Zuc dal Bôr, vrh, ki ga je poškodovala strela. V prispevku opisuje, da se na vrh pravzaprav ne da več priti, saj je vzpon zaradi uničenih varoval, ki niso bila nadomeščena, postal prezahteven. In kaj imata skupnega Creta Grauzaria in Zuc dal Bôr? Oba sodita v južne Karnijske Alpe, oba sta med šestdesetimi Vrhovi prijateljstva in pri obeh so težave z vzponom na vrh. Dnevnik vzponov na Vrhove prijateljstva (sozaložnica je Planinska zveza Slovenije) daje gorniku pri izbiri cilja najnujnejše, vendar zelo skope podatke o predvideni turi. Moje izkušnje kažejo, da so ti podatki preskopi in nenatančni, pa tudi zavajajoči. Tako rekoč klasični primer za to je prav Creta Grauzaria. Citiram opis iz dnevnika vzponov: SLO 171a. Grapa Portonat in zahodna stena (normalna pot), Val Aupa, P (parkirišče) most čez Rio Flop (622), pot 437, planina Flop, zaveščišče Grauzaria (1250) (ura in pol), pot 444 v grapo Portonat (1860), na vrh (tri ure in pol). Skupaj 5 ur. LAHKA POT, viš. razlika 1444 m.

Stena in južni greben (direktna smer), zaveščišče Grauzaria (1250), pot 446, bivak Feruglio (1750): ZELO ZAHTEVNO.

Že začetek opisa je napačen: parkirišče ni pri mostu čez Rio Flop, pravzaprav je vsaj 150 višinskih metrov višje. Do tja pelje asfaltirana cesta, tam se tudi začnejo markacije. POT 437. Rif. Grauzaria je zaprta, domačin, s katerim sva se s prijateljem pogovarjala, je povedal, da zaradi »političnih« razlogov. Pot do koč pa je na sveže obnovljena, ruševje požagano, žičniški stebri na novo popleskani. Namen, da bi prenočil v koči in v dveh dneh – to je glede na tristo kilometrov vožnje z avtom tja in nazaj vsekakor priporočljivo – zlezal še na bližnji Sernio 2187 m, ki je tudi med Vrhovi prijateljstva, torej žal odpade.



Res lahka pot? Vstopna stena Grauzarie nad Portonatom

Grapa, ki vodi na sedlo Portonat, je zelo poškodovana, silna neurja odnašajo pot in prinašajo velike količine grušča. Ponekod poti pravzaprav ni, planinci so za orientacijo postavili močice. Ko končno prideš na Portonat, 1860 m, začudeno stojiš pred neprehodno steno. Edino »varovalo« so rdeče markacije. Takrat se resnično vprašaš, kaj pomeni oznaka poti »lahko«. Že omenjeni domačin, ki se je pred najinimi očmi previdno spuščal po »poti«, je povedal: »Pot ni zavarovana, vstop je nedvomno II. stopnje, više so plezalna mesta sicer lažja, vendar pa je teren težko prehodan, saj so gladke bele skale posute z gruščem, kakovost oprimkov pa je dvomljiva.« Torej oznaka »lahko« pomeni 205 višinskih metrov plezalnega vzpona, pri katerem bi ob sestopu prišla kar prav krajša vrv. Tega se zavedajo tudi oskrbniki poti, saj so na ključnih mestih fiksni klini z obročkom za spust. Začetek »poti« in prečenje po izpostavljenih policah si lahko ogledate na posnetkih. Na vrhu spet presenečenje: vpisna knjiga, v kateri je vpisanih kar precej Slovencev, in žig za dokaz, da si bil na vrhu.



Izpostavljena polica pod vrhom Grauzarie

Sestop do sedla Portonat in navzdol po gra-pi zahteva še večjo previdnost. Doma pregledo-

vanje Dnevnika vzponov vsaj delno pojasni za-blodo o težavnosti vzpona. V italijanski in nem-ški verziji opisa je pot označena z I in I+, vendar se prevajalcem v slovenščino tega ni zdelo vre-dno zapisati ali pa preprosto niso vedeli, kaj po-četi s tema rimskima številkama. Ingrid Pilz, Gradčanka, ki je slovenskim goram namenila kar dve monografiji (Julijske Alpe in Karavanke – Kamniško-Savinjske Alpe), je napisala tudi tretjo o Karnijskih Alpah (ni prevedena v slo-venščino). Razmišlja o romantični koči Grauzar-ia, Creto Grauzario pa omenja le v povezavi z lepimi plezalnimi vzponi ...

Opomba urednika

Z opažanji, ugotovitvami in predlogi v prispevku g. Lavriča se povsem strinjam in jih podpiram. Odlična ideja o Vrhovih prijateljstva (Cime del'Amicizia, Gipfel der Freundschaft), ki naj bi povezovala gornike treh držav, žal ni bila realizirana na ustrezen na-čin. Vsekakor bi jo bilo vredno ob okrogli obletnici obuditi, se o njej natančno domeni-ti in jo pravilno udejanjiti. Če da novo pobu-do za to slovenska stran, natančneje PZS, to-liko bolje, še posebno ob našem vstopu v združeno Evropo.

Prvi problem je seveda dobra izbira vrhov. Po mojem mnenju jih je 60 skoraj malo preveč, saj kar dolgo traja, da jih človek vse obišče in si pridobi zaslužen priznanje; v daljšem obdo-bju pa lahko dobra ideja nekako zvoedeni. Vsi vrhovi bi morali biti dostopni po označenih in dobro zavarovanih poteh, tako da bi bili dose-gljivi čim večjemu številu gornikov. To seveda ne izključuje tudi zahtevnejših plezalnih poti (ferat), vendar bi morale biti brezhibno zava-rovane (dosledno z jeklenicami ali verigami, ki omogočajo stalno samovarovanje; klini so veli-ko manj pomembni).

Vrhovi, kot so Zuc dal Bôr, Creta Grauzaria, Monte Sernio, pa tudi Grossglockner, gotovo ne sodijo na seznam Vrhov prijateljstva. Tudi uvrstitev naše Mrzle gore se mi zdi precej vprašljiva. G. Lavrič omenja Zuc dal Bôr, o ka-terem je v PV 12/2001 pisala Marjeta Štrukelj. Prejšnja delno zavarovana in zelo zahtevna

pot je zaradi skalnega podora popolnoma uni-čena in je NE bodo več obnovili. V zameno so na nasprotni strani vršne glave speljali oprem-ljeno plezalno smer III. tež. stopnje (zacemen-tirani varovalni klini). Tako bo ta sijajni vrh žal nujno moral s seznama Vrhov prijateljstva. Precej lažja Grauzaria in Sernio bi po mojem mnenju morala doživeti isto usodo. G. Lavrič je verjetno prezrl moj članek Grauzaria in Ser-nio v PV 10/2003, v katerem so vsa »presene-čenja«, ki jih je doživel pri svojem vzponu, na-tančno opisana. Kar zadeva Grossglockner, bo-do Avstrijci verjetno nasprotovali temu, da bi bil črtan s seznama, toda s prijateljskim dogo-vorom se bo gotovo našel kak kompromis.

Posebno poglavje pa je vodnik/dnevnik po Vrhovih prijateljstva. Ne bi bil rad preveč neposreden, toda ne morem si kaj, da ga ne bi ocenil skrajno negativno: je pomanjkljiv, ne-pregleden, nedosleden, z neštetimi faktografskimi napakami, neodgovorno zavajajoč in zato prav shrljivo nevaren. Pri tem nas lahko tolaži, da je slovenski del vodnika daleč naj-boljši. Natančnejša analiza te knjižice pa ni vredna truda: nedvomno bi jo bilo treba na-pisati čisto na novo, po enotnem konceptu, z enotnimi merili in s koordinacijo tistih, ki po-znajo gore vseh treh dežel. Predvsem bi mo-rale biti primerljive ocene težavnosti, saj se le na podlagi takih podatkov lahko varno lotimo tistega vzpona, ki smo mu kos in na katerem bomo doživljali vso lepoto gorskega sveta. ●

Andrej Mašera